

S smučmi na Veliki planini
(Rudolf Badjura na sliki desno)

FOTOTEKA SLOVENSKEGA PLANINSKEGA MUZEJA

RUDOLF BADJURA

BESEDILO: BLAŽ TORKAR

Badjurovi vodniki, izdani med letoma 1913 in 1924. IGOR LAPAJNE

Slovenci imamo veliko zanimivih zgodovinskih osebnosti in ena takih je gotovo Rudolf Badjura. Gre za človeka, v katerem lahko marsikdo najde svojega vzornika. V prvi vrsti Badjuro povezujemo s prvo svetovno vojno in boji za severno mejo, kjer je kot vojaški častnik in poveljnik alpske čete odigral pomembno vlogo. Toda Badjura je bil mnogo več, saj je bil nagnjen k polihistorstvu in njegovo delovanje na mnogo področjih je gotovo razlog, da njegova osebnost ter delo do nedavnega nista bila deležna poglobljene raziskave. Badjuro lahko preučujemo kot planinca, alpinista, smučarja, drenovca, pobudnika prvega jugoslovanskega planinskega glasila in podpornika ustanovitve Planinske zveze Jugoslavije, domoljuba, pisca prvih slovenskih turističnih vodnikov, pionirja športnega turizma na Slovenskem, geografa, kartografa, zbiralca terenskega izrazoslovja, pisca prve slovenske knjige o smučanju, pobudnika smučarskih tekmovanj, borca za severno mejo in še kaj bi se našlo.

Rudolf Badjura v letih pred prvo svetovno vojno

FOTOTEKA NUK, FRAN VESEL

T
 a veliki Slovenec se je rodil 17. aprila 1881 v Litiji očetu Henriku in materi Mariji ter odraščal kot drugi najstarejši med petimi brati. Po maturi leta 1903 v Ljubljani je pri takratnem 27. pešpolku v letih 1903–1905 služil vojaški rok. Leta 1905 je na nemški trgovski akademiji v Pragi obiskoval abiturientski tečaj, ki ga je usposobil za komercialno službo v bankah in trgovskih podjetjih. Po vrnitvi v Ljubljano se je najprej zaposlil v Kmetijski posojilnici, kjer so se že začele nakazovati težave z nadrejenimi, ki jih je imel Badjura vse svoje življenje. Kot velik ljubitelj gora je Badjura od ravnatelja kmalu požel začudene poglede, saj si je že po prvi plači namesto temne obleke in klobuka kupil zelen klobuk, sive lodnaste hlače ter »turistovsko« krojen suknič. Kmalu zatem je na neko lepo nedeljo prosil za dopust, kar je bilo v nasprotju s pričakovanji, saj je bilo takrat za praktikante običajno, da pridejo v službo tudi ob nedeljah dopoldne. Ravnatelj ga je po prvih nedeljskih zimskih izletih odpustil z besedami, da uradnikov, ki nimajo »sicle-dra«, pri posojilnici ne potrebujejo. Sledila je računovodska služba pri lesnem trgovcu Hiengu, kjer je bil lahko ob nedeljah prost. Pozneje se je zaposlil pri Kranjskem deželnem odboru in tam delal do upokojitve.

Pomemben pečat v Badjurovem življenju je vtisnila prva svetovna vojna. Uspešno vojaško kariero je začel v Ljubljani na častniški šoli 27. pehotnega polka avstro-ogrsko vojske in jo nadaljeval kot pehotni poročnik in nadpo-

Badjurovi vodniki, izdani med letoma 1924 in 1953. IGOR LAPAJNE

Rudolf Badjura (drugi z desne) FOTOTEKA NUK

ročnik avstro-ogrske vojske med prvo svetovno vojno. »Ljubljanski general Maister«, kot ga nekateri imenujejo, je po koncu vojne sodeloval pri vojaškem prevratu v Ljubljani, saj je kot častnik novonastale Države Slovencev, Hrvatov in Srbov zagotavljal red in mir v Ljubljani ter bil kasneje poveljnik alpske čete v bojih za severno mejo. V bojih pri Podrožci je bil tudi zajet, vendar mu je uspelo pobegniti in se vrniti k svoji četi. Po končanih bojih za severno mejo in koroškem plebiscitu aprila 1920 je kot častnik rezervist na vojaških vajah občasno deloval v vojski Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev oziroma v Kraljevini Jugoslaviji.

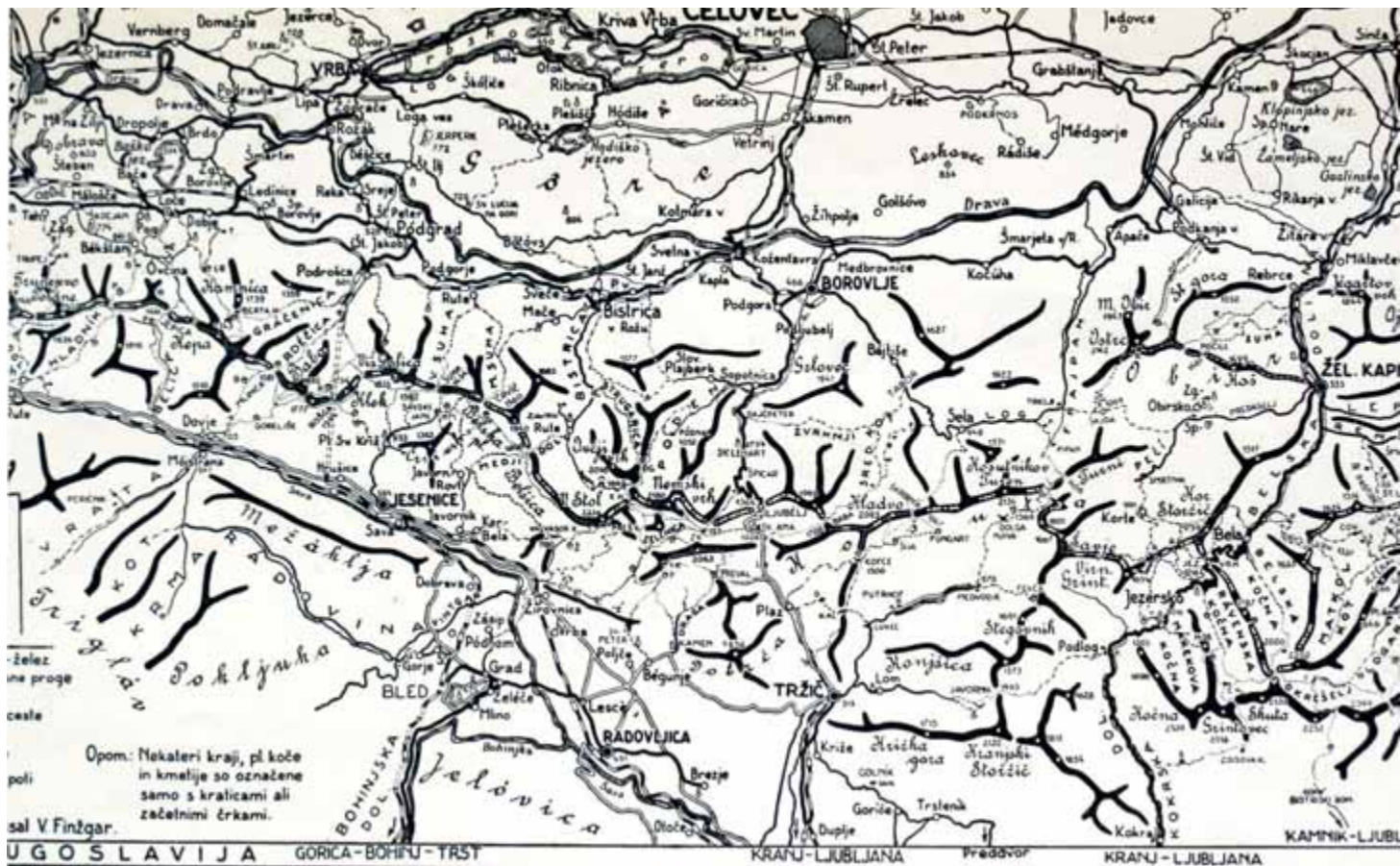
Zagotovo je Badjura veliko prispeval tudi k razvoju slovenskega smučanja. S smučanjem se je seznanil v avstro-ogrski vojski leta 1911, potem pa se je udeležil dodatnih tečajev ter tudi sam postal učitelj smučanja in organizator smučarskih tečajev.

Smučanje ga je tako navduševalo, da se je lotil zbiranja domačega strokovnega izražja. Svoja dognanja o strokovnem izražju in tudi poučevanju smučanja je objavil v več strokovnih delih. Najbolj znano Badjurovo delo iz tistega časa je prvi slovenski smučarski priročnik z naslovom *Smučar*, s podnaslovom *Smučka teorija in praksa za začetnike in izvežbane*, ki ga je Badjura izdal leta 1924. V knjigi se je oprl na Mathiasa Zdarskega in poročnika Georga Bilgerija, ki sta napisala številne dopolnjene knjige o alpski tehniki smučanja. Badjuri je bila pri srcu predvsem nordijsko-alpska tehnika, ker jo je že pred prvo svetovno vojno okusil na vojaških tečajih. V knjigi je temeljito obdelal tudi smučarsko opremo, smučarske maže, vrste snega, opremo za turno smučanje, še posebej pa se je posvetil smučarskemu življenju, disciplini in terminologiji. Badjura je na smučanje gledal širše kot na dopolnitev »zimске turistike«. Smučanje zanj ni bil samo šport, zato je tudi zapisal, da smučar

potrebuje »prave ljubezni do prirode, v vseh udih popolnoma zdravega in pa – v srcu globlje čutečega in razvitejšega človeka«.

S kromni in samosvoji Rudolf Badjura ni poznal počitka in brezdelnosti, saj je bil tudi ustanovni član družine Dren. Njeni člani so opravili številne zimske vzpone v hribe, spuste v kraške jame in posneli prenekatero čudovite fotografije, ki so jih širšim krogom predstavili na predavanjih ter z njimi obogatili časopise in knjige.

Badjura je pisal tudi turistične vodnike in prvega z naslovom *Na Triglav, v kraljestvo Zlatorogovo!* napisal že leta 1913. V njem bralce pouči o Julijskih Alpah in jim posreduje svoje vedenje in znanje o osebni varnosti na pohodu ali turi, oskrbi in napotkih za posamezne poti, trajanju sezone, pomagalih na poti in opremi ter gorskih vodnikov, posreduje pa še veliko drugih pomembnih informacij. Za tiste čase je

Izrez grebenskega zemljevida Karavanke iz leta 1932 HRANI KARTOGRAFSKI ODDELEK NUK V LJUBLJANI, FOTO BLAŽ KOMAC

bil zelo natančen in temeljit pri opisu posameznih poti in posredovanju različnega slikovnega in kartografskega gradiva. Svoje delo je nadaljeval sistematično in natančno tako, da se je v njegovi karieri nabralo 17 turističnih vodnikov v štirih različnih jezikih, z njimi pa je, razen Primorja, pokrila vso Slovenijo. Na svojih potovanjih po slovenskih pokrajinah je zbiral domače strokovno izraze za površinske oblike in domača zemljepisna, predvsem ledinska imena.

Podno obdobje Badjurovega ustvarjanja je prekinila druga svetovna vojna. Med vojno je nadaljeval uradniško delo kot pomožni tajnik pri Visokem komisariatu za Ljubljansko pokrajino. Leta 1942 je bil zaradi zdravstvenih težav krajši čas hospitaliziran, leta 1943 so se sprožili postopki za njegovo upokojitve, vendar se to še ni zgodilo. Po končani vojni je bil krajši čas zaposlen pri prosvetnem ministrstvu in bil na začetku leta 1946 tudi upokojen.

Po vojni in upokojitvi je kljub že zavidljivi starosti ponovno dobil energijo za delo. Postal je honorarni uslužbenec pri upravi za turizem, pozneje pa je sklenil pogodbo s Komitejem za turizem in gostinstvo. Posvečal se je predvsem topografskemu in krajepisnemu gradivu, proučeval je gorske prelaze in njihova poimenovanja ter o tej tematiki tudi objavljala. Njegova največja želja je bila, da bi izdal nov vodnik po Sloveniji, ki bi ga razširil tudi na Primorje. Svoja dognanja je leta 1953 objavil v knjigi *Ljudska geografija*, ki sta ji sledila še dopolnjena izdaja in dodatek, vendar sta ostala v tipkopisu.

Badjura je vse do svoje smrti ostal izredno delaven in discipliniran, saj je bil vsak njegov dan razdeljen do minute natančno po dejavnostih. Leta 1963 je zbolel za pljučnico in septembra istega leta umrl. Za seboj je pustil bogato dediščino plodnega ustvarjanja, ki ga je popeljala med velike Slovence.

Rudolf Badjura na Sv. Ahacu pri Turjaku

FOTOTEKA NUK, BOGUMIL BRINŠEK